



Vught Plangebied Zorgpark Voorburg

Cultuurhistorisch onderzoek

BAAC Rapport V-20.0174 juni 2020

Auteur:

E.A.M. de Boer
A.G. Oldenmenger

Status:

concept



Colofon

ISSN:	1873-9350
Auteur(s):	Mw. E.A.M. de Boer, MSc, MA Dhr. drs. Ing. A.G. Oldenmenger
Cartografie:	Mw. E.A.M. de Boer, MSc, MA
Redactie:	Mw. drs. M. Kooi
Copyright:	BAAC te 's-Hertogenbosch

© BAAC, 's-Hertogenbosch (2020)

BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Onderzoekskader	5
1.2	Ligging van het gebied	7
1.3	Administratieve gegevens	7
2	Bureauonderzoek	9
2.1	Werkwijze	9
2.2	Landschappelijke ontwikkeling	9
2.3	Bewoningsgeschiedenis	11
2.3.1	Inleiding	11
2.3.2	Historie	12
2.3.3	Bekende cultuurhistorische waarden	33
3	Cultuurhistorische waarden	35
4	Conclusie en aanbevelingen	41
5	Geraadpleegde bronnen	43
	Bijlagen	47
Bijlage 1	Geologische en archeologische tijdvakken	
Bijlage 2	Kadastrale kaart begin 19 ^e eeuw	
Bijlage 3	Plattegrond Zorgpark Voorburg	
Bijlage 4	Cultuurhistorische waarden	



1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Vollmer & Partners heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC een cultuurhistorische onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Zorgpark Voorburg te Vught.

De aanleiding van dit onderzoek is de wens van zorginstelling Stichting Reinier van Arkel om het terrein te herontwikkelen. Voor de zorgnieuwbouw is een kleiner terrein nodig dan nu het geval is, waardoor men van plan is delen van het terrein af te stoten. Deze zullen voor verschillende functies gebruikt worden, waaronder wonen en zorg. Momenteel wordt een ontwikkelvisie voor het gebied opgesteld. De visie biedt een integraal kader voor de transformatie van Voorburg. Deze is gebaseerd op de volgende pijlers:

- het handhaven van de waardevolle bosschages, lanen en bomen als het groene casco van de locatie;
- benutten van de specifieke landschappelijke kwaliteiten van de locatie voor het realiseren van landschappelijk wonen en zorg;
- het realiseren van een ontspannen landschappelijke geleding tussen zorg en wonen;
- het aaneenrijgen van het padenstelsel tot een heldere samenhangende structuur van parkpaden die functies op het terrein met elkaar verbindt en de toegankelijkheid van buiten verbeterd;
- het realiseren van zorg en woningen op het zorgpark, zowel in bestaande bebouwing als in nieuwbouw;
- het renoveren en (deels) herbestemmen van bestaande monumentale en anderszins behoudenswaardige panden in combinatie met de realisatie van passende nieuwbouw.¹

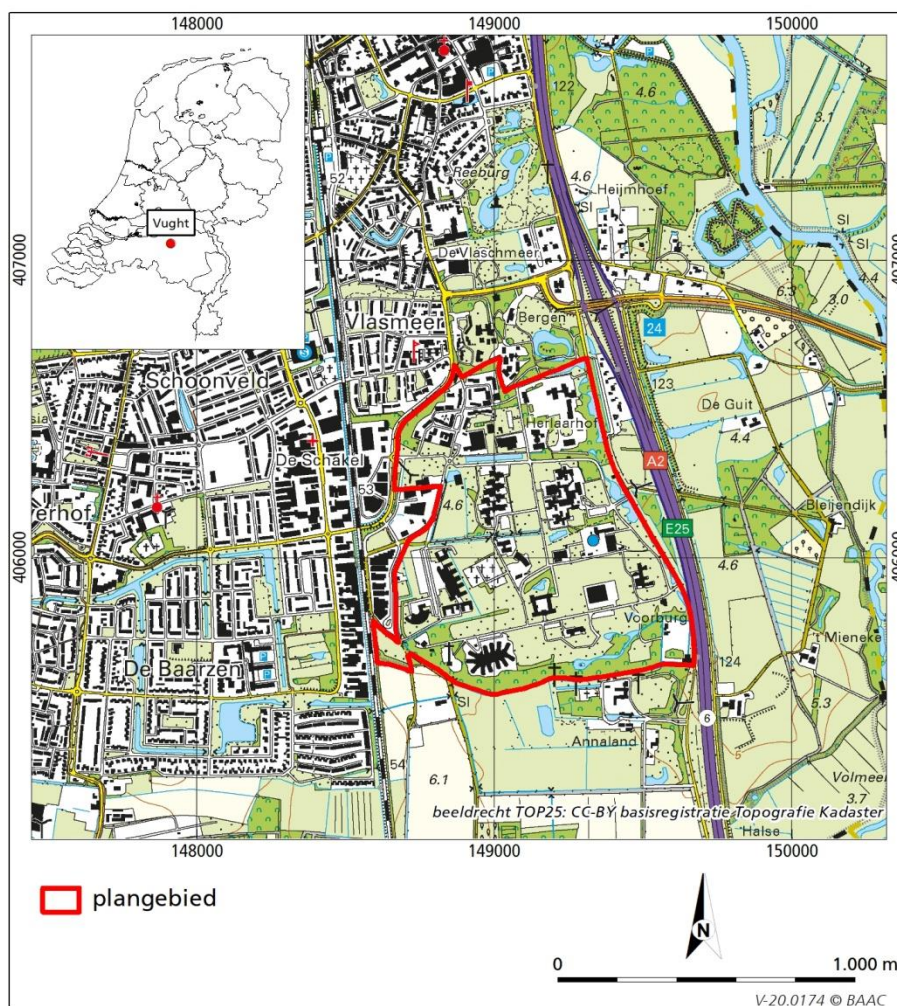
Primair doel van het onderzoek is om een globaal inzicht te krijgen in de cultuurhistorische waarden van het terrein, zodat eventuele knelpunten in een vroeg stadium bekend zijn. Het onderzoek heeft alleen betrekking op de historisch-geografische waarden. De archeologische en bouwhistorische waarden vallen buiten de scope van dit onderzoek. In 2011 is door BAAC al een archeologisch bureauonderzoek opgesteld.²

¹ Schriftelijke mededeling dhr. T. Bullens (Vollmer & Partners stedenbouw en landschap) 24 april 2020.

² De Boer 2012.

Wat is cultuurhistorie?

Wanneer men over cultuurhistorie spreekt, blijkt vaak dat veel onduidelijkheden bestaan over wat hieronder valt. Cultuurhistorie omvat drie vakgebieden; archeologie, bouwhistorie en historische geografie. Archeologie houdt zich voornamelijk bezig met het bodemarchief, waartoe zowel losse vondsten als grondsporen behoren. Tevens bestudeert de archeologie enkele bovengrondse verschijnselen uit de prehistorie en de middeleeuwen, zoals grafheuvels, hunebedden, schansen, dijken en landweren. Bouwhistorie betreft de studie van de bebouwde omgeving, zoals kerken, kastelen, bruggen, sluizen, maar ook tuinen en landgoederen. Historische geografie "bestudeert de ruimtelijke aspecten van menselijke activiteiten in het verleden... [en] de sporen die vroegere menselijke activiteiten in het landschap hebben achtergelaten". Hieronder vallen niet alleen elementen en patronen zoals (water)wegen, dijken, verkavelingspatronen, nederzettingsstructuren, heggen, houtwallen en poelen, maar ook het (historisch) bodemgebruik (akkers, heidevelden en dergelijke).³



Afb. 1.1 Ligging van het plangebied.

³ Renes 1999.

1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt in het zuidelijke deel van de bebouwde kom van Vught in de gelijknamige gemeente (provincie Noord-Brabant). Het plangebied wordt gevormd door Zorgpark Voorburg en omgrensd door de Laagstraat in het noordwesten, de Boxtelseweg in het oosten, de Kettingweg in het zuiden en de spoorlijn en de Lagedwarsstraat in het westen. De oppervlakte bedraagt circa 82 ha. In afb. 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Vught
Plaats:	Vught
Toponiem:	Parklaan 5
Datum opdracht:	27 mei 2020
Datum rapportage:	29 juni 2020
BAAC-projectnummer:	V-20.0174
Coördinaten:	149.310/406.672 149.671/405.640 148.607/405.648 148.864/406.648
Kaartblad:	45C
Oppervlakte:	82 ha
Type onderzoek:	Cultuurhistorisch onderzoek
Opdrachtgever:	Vollmer & Partners Contactpersoon: dhr. T. Bullens
Beheer documentatie:	archief BAAC
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging 's-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch tel. 073-6136219
Projectleider:	Mw. E.A.M. de Boer



2

Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Om de cultuurhistorische waarden in kaart te brengen is door een historisch geograaf (Enith de Boer) en bouwhistoricus (Geert Oldenmenger) een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij oude topografische en kadastrale kaarten en luchtfoto's zijn geraadpleegd evenals bestaande literatuur. Een opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten is terug te vinden in de literatuurlijst. Het bureauonderzoek is aangevuld met een globale veldinspectie, waarbij de cultuurhistorische karakteristieken van het gebied bekeken en gefotografeerd zijn.

In de hierna volgende paragrafen wordt de landschappelijke setting en de bewoningsgeschiedenis van het terrein beschreven.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Het plangebied ligt in het centrale dekzandlandschap in de Roerdalslenk.⁴ De Roerdalslenk, ook wel Centrale Slenk genoemd, is een tektonisch dalingsgebied dat door breuken, de Feldbiss/Breuk van Vessem en de Peelrandbreuk, wordt begrensd. Ten zuidwesten en noordoosten liggen de tektonische opheffingsgebieden (horsten) van respectievelijk het Kempisch Hoog en de Peelhorst.

In het Vroeg-Pleistoceen en het begin van het Midden-Pleistoceen raakte de Roerdalslenk gevuld met overwegend grove zanden en grind (Formatie van Sterksel) aangevoerd door de Rijn en Maas. Door de tektonische opheffing en kanteling van de Peelhorst werden de grote rivieren in het Cromerien⁵ gedwongen hun loop naar het oosten te verplaatsen en kwam een einde aan de fluviale sedimentatie in de slenk.

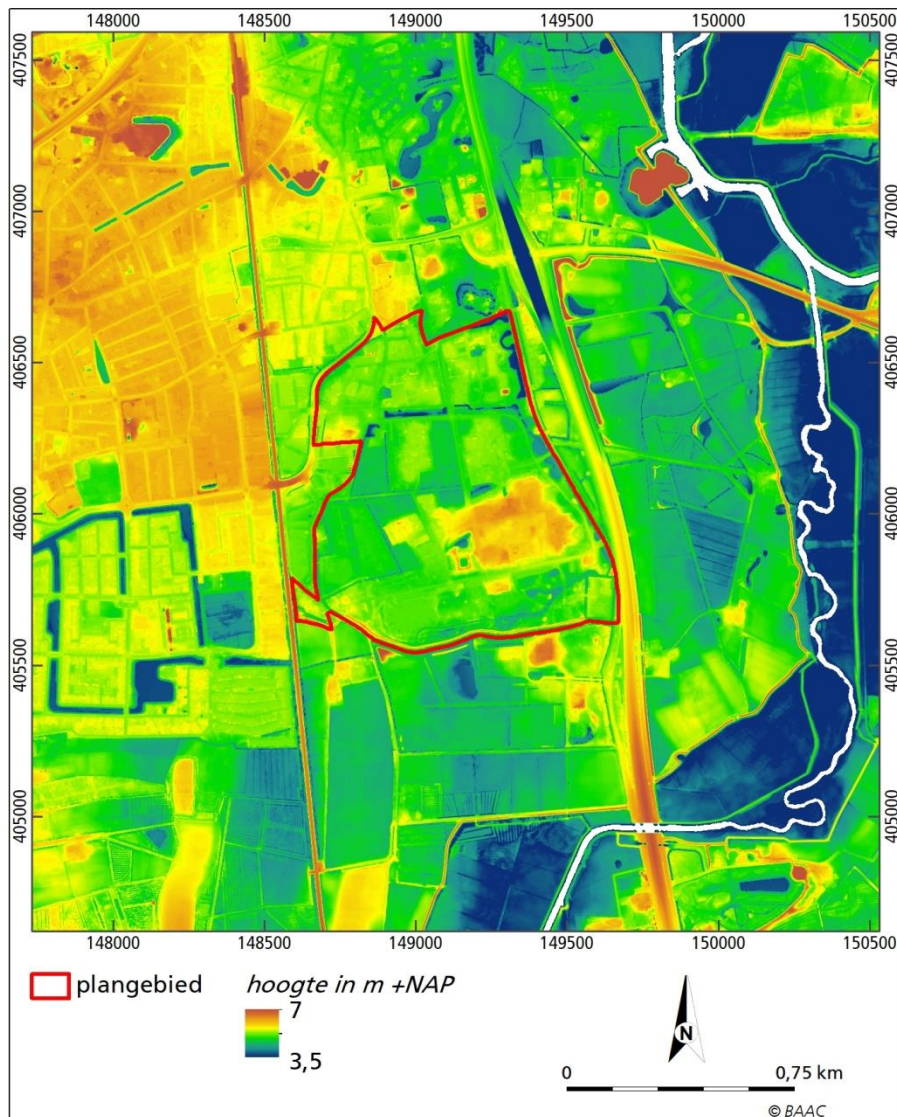
Gedurende de ijstijden (glacialen) van het Midden- en Laat-Pleistoceen (Elsterien, Saalien en Weichselien) werd de Roerdalslenk geleidelijk opgevuld met afzettingen van meer lokale oorsprong (Formatie van Bortel). Deze afzettingen kunnen globaal worden onderverdeeld in Brabants leem, fluvioperiglaciale afzettingen (smeltwaterafzettingen) en eolische afzettingen (löss en dekzand). Het Brabants leem is in perioden met permafrost⁶ ontstaan uit door de wind aangevoerd materiaal waaruit door dooiwaterstroompjes de fijne deeltjes werden uitgewassen, die vervolgens werden afgezet in ondiepe vochtige depressies (dooimeren). Fluvioperiglaciale afzettingen, oftewel verspoelde dekzand- en rivierafzettingen, ontstonden wanneer aan het begin en eind van de glacialen, en dan voornamelijk in de zomermaanden, veel smeltwater vrijkwam. Dit water werd afgevoerd door een systeem van verwilderde geulen en beken.

⁴ Buitenhuis *et al.* 1991.

⁵ Zie bijlage 1 voor een overzicht van de geologische perioden.

⁶ Bodem die tot op grote diepte permanent bevroren is.

Het dekzand werd in de droge en zeer koude glacialen als een deken over het vrijwel vegetatieloze landschap afgezet. In het Laat-Glaciaal (Laat-Weichselien) was de begroeiing weer wat dichtter waardoor de verstuiving een meer lokaal karakter had en het dekzand werd afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk zuidwest-noordoost georiënteerde ruggen. In het plangebied is zo een relatief laag gelegen vlakte van verspoelde dekzanden ontstaan met daarin relatief kleine, hoger gelegen dekzandruggen.



Afb. 2.1 Het hoogteverloop in en rond het plangebied (AHN3 2020).

Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen werd het klimaat een stuk milder. Het systeem van ondiepe, verwilderde geulen en beken veranderde hierdoor in meanderende beken, die zich aanvankelijk in het landschap insneden. Op circa 500 m ten oosten van het plangebied (zie afb. 2.1) is daarbij het beekdal van de Essche Stroom ontstaan, dat ten noordoosten van het plangebied uitkomt in het beekdal van de Dommel. In de beekdalen werden zand en klei afgezet en vond lokaal veenvorming plaats (Boxtel Formatie; Singraven Laagpakket). Door de toenemende vegetatie kwam een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raakten de dekzandruggen gefixeerd. Door het toedoen van de mens, door kappen, branden en ontginnen, konden plaatselijk opnieuw verstuivingen

optreden (Boxtel Formatie; Kootwijk Laagpakket). Zo is zijn ter hoogte van de Vughtse Heide op ruim een kilometer ten noordwesten van het plangebied een stuifzandgebied ontstaan. Ook door egalisatie en ophoging voor de landbouw vanaf de late middeleeuwen, maar met name voor de aanleg van nieuwbouwprojecten vanaf de 20^e eeuw heeft de mens het natuurlijke landschap sterk beïnvloed en gewijzigd (zie afb. 2.1)⁷

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Inleiding

Het plangebied maakt deel uit van het Zuid-Nederlandse dekzandgebied. Dit landschap bestond van nature uit een afwisseling van dekzandruggen, dekzandvlaktes, beekdalen en vennetjes. Het dekzandgebied kent een lange bewoningsgeschiedenis, waarvan de eerste sporen teruggaan tot de laatste ijstijd (laat-paleolithicum B). Het laat-paleolithicum werd evenals het daaropvolgende mesolithicum gekenmerkt door rondtrekkende jagers-verzamelaars, die gebruik maakten van stenen en benen werktuigen. De mensen woonden in tijdelijke kampen, die zich over het algemeen op landschappelijke gradiënten bevonden. Door de bestaansbasis (jagen en verzamelen) en de grote mobiliteit was de invloed van deze mensen op het landschap gering.

Dit veranderde toen men vanaf 4900 v.C. (neolithicum) geleidelijk het jagen en verzamelen verruilde voor een voedselvoorziening gebaseerd op akkerbouw en veeteelt. Door het verbouwen van voedsel werd men gebonden aan een bepaalde plek, werden stevigere onderkomens gebouwd en ging men aardewerk produceren en gebruiken. Zodra de bodem op een bepaalde plek uitgeput was, kapte men een nieuw stukje bos en verplaatste men de akkers en eventueel de boerderij. Als gevolg van de ontbossing ging de natuurlijke vruchtbaarheid van de armere bodems snel achteruit. Het bos regenereerde daardoor plaatselijk vanaf het laat-neolithicum na verlating van de akkers niet meer en er ontstonden heidevelden. Plaatselijk konden als gevolg van het kappen en afbranden van het bos zandverstuivingen ontstaan.

Als gevolg van de ontbossing en akkerbouw was vanaf de late ijzertijd de bodemvruchtbaarheid in grote gebieden dermate afgenomen dat deze niet meer als woon- en landbouwgebied werden gebruikt en men zich terugtrok in de gebieden met een van nature hoge bodemvruchtbaarheid. Op de uitgeputte akkers zal na verloop van tijd secundair bos zijn gaan groeien, waarna deze gebieden werden gebruikt voor het verkrijgen van brandhout en dergelijke. De beekdalen waren lange tijd nog dichtbegroeide moerasbossen en speelden geen rol in het landbouwsysteem. Beekdalen en andere moerassige delen van het landschap werden wel gebruikt voor de winning van grondstoffen (zoals hout, leem, veen e.d.), als dump voor afval, voor rituele deposities e.d.

In de loop van de middeleeuwen nam de bevolking sterk toe, waardoor ook de behoefte aan landbouwgrond sterk toe nam en grote aaneengesloten bouwlandcomplexen ontstonden. De nederzettingen werden van de hoge dekzandruggen verplaatst naar flanken, waardoor de kerk vaak midden in het grote akkergebied achterbleef. Om aan de groeiende behoefte aan mest te kunnen voorzien, werden vanaf de 11^e of 12^e eeuw ook de beekdalen ontgonnen en omgevormd tot wei- en hooilanden. In de 14^e en 15^e eeuw werd de ontwatering van de beekdalen vervolgens verbeterd door de gronden te verdelen

⁷ Buijtenhuis *et al.* 1991; Teunissen van Manen 1985; Bisschops, Broertjes & Dobma 1985, Berendsen 2004; Geomorfologische kaart 2008, via Archis3 2020; AHN3 2020.

in smalle kavels die loodrecht op de beek lagen. Bovendien werd grond van de hogere dekzandruggen gebruikt om de randen van de beekdalen op te hogen.

Om de beschikbare mest efficiënter te kunnen gebruiken, werd de mest vanaf de 15^e eeuw vermengd met bosstrooisel en plaggen. De winning van het bosstrooisel en de plaggen leidde tot een vergaande aftakeling van de bossen, zodat uitgestrekte heidevelden ontstonden. Dit landschap, met een afwisseling van aaneengesloten bouwlandcomplexen, wei- en hooilanden in de beekdalen en grote heidegebieden bleef tot in de 19^e eeuw bestaan. Pas met de uitvinding van de kunstmest in de 19^e eeuw waren de heidevelden niet meer nodig voor de bemesting van de akkers en konden ze worden ontgonnen voor de landbouw.⁸

2.3.2 Historie

Het plangebied maakte lange tijd deel uit van een relatief laag gelegen gebied met enkele hogere kopjes. Hoewel de Maas op bijna 10 km ten noorden van het plangebied ligt, hebben de rivieren invloed gehad op de inrichting van de omgeving van het plangebied. In de late middeleeuwen werd de wateroverlast van de rivieren in grote delen van Nederland een steeds groter probleem. In het benedenstroomse gebied van de grote rivieren ging men zich daardoor steeds meer door de aanleg van rivierdijken tegen overstromingen beschermen. Als gevolg hiervan stuwde het rivierwater in de bovenstrooms gelegen gebieden steeds verder op, waardoor ook hier in de loop van de 13^e en 14^e eeuw bedijkingen werden gerealiseerd. Door de bedijkingen konden bij zeer hoge rivierstanden echter dijkdoorbraken voorkomen, die voor gevaarlijke situaties zorgden. Om deze reden werd tussen de dorpen Gassel en Linden een verlaagd dijkvak aangelegd, de zogenaamde Beerse Overlaat, waardoor bij hoge rivierstanden het water op een gecontroleerde manier de kommen in kon lopen. Het water stroomde vervolgens als een parallelrivier, de Beerse Maas, door de kommen om bij 's-Hertogenbosch via de Dieze weer in de Maas te stromen. Als de waterstand van de Maas te hoog was of als de Dieze om militaire redenen met een dam was afgesloten, stroomde het water over de overlaten van de Diezedijk in het Bossche veld op ruim 6 km ten noorden van het plangebied. De Dommel, die door het Bossche Veld naar de Maas stroomde, kon dan ook haar water niet afvoeren, waardoor het werd opgestuwd en ook stroomopwaarts wateroverlast optrad. Vanwege de wateroverlast rondom 's-Hertogenbosch werd in 1766 bij het gehucht Baardwijk, even ten oosten van Waalwijk, de Baardwijkse overlaat aangelegd. Het overstromingswater kon zo via het dal van het Oude Maasje in westelijke richting worden geleid om vervolgens op de Amer en het Hollands Diep af te wateren. De wateroverlast kwam hiermee echter niet ten einde. Pas met latere verbeteringen in de benedenloop van de Maas en de verbinding met de Waal in de 19^e en het begin van de 20^e eeuw kwam aan de waterproblematiek een einde, waardoor de Beerse overlaat in 1942 kon worden afgesloten.

Niet alleen door natuurlijke omstandigheden kon wateroverlast optreden. Vanaf de 16^e eeuw werd bij oorlogsdreiging het gebied rond 's-Hertogenbosch geïndeerd als barrière tegen belegeraars. Om de boerderijen en landerijen te vrijwaren van het overstromings- en inundatiewater, werden kades aangelegd. Zo is ook rond Vught en de bijbehorende landbouwgronden een dijk aangelegd, die al slingerend langs de zuid- en zuidwestgrens van het plangebied loopt (zie afb. 2.2).⁹

⁸ Barends *et al.* 2010; Spek 2004; Gerritsen & Rensink (red.) 2004.

⁹ CHW 2016; Hoogma & Steketee 1996; Steketee 2000.

De randen van het plangebied maakten deel uit van hoger gelegen bouwlanden. Over deze hogere ruggen liep een netwerk van overwegend noord-zuid georiënteerde wegen, waaronder *De Hoog Straat* en *De Laag Straat* in en langs het westelijke deel van het plangebied en de *Oude Baan* op 175 m ten oosten van het plangebied. Deze laatste weg was door de aanleg van een nieuwe, rechte weg, de *Straat Weg*, in de jaren veertig van de 18^e eeuw langs de oostgrens van het plangebied verbodig geworden.¹¹ Deze noord-zuid georiënteerde wegen werden verbonden door een aantal dwarswegen, zoals *De Ketting Weg* langs de zuidgrens van het plangebied en de onbenaamde weg op 225 m ten noorden van het plangebied.¹²

Langs de *Hoog* en de *Laag Straat* bevonden zich enkele boerderijen, waarvan er vier in het zuidwestelijke deel van het plangebied lagen. Het centrale en oostelijke deel van het plangebied was grotendeels onbebouwd. In en rond het plangebied bevonden zich diverse buitenplaatsen, zoals *Voorburg* in het zuidoostelijke deel, *Bergen* op de noordgrens en *Steenwijk* direct ten zuiden van het plangebied.¹³ Vanaf het begin van de 17^e eeuw stichten stedelijke patriciërs buitenplaatsen om in de zomer de stinkende stad te kunnen ontvluchten. Derhalve werden de buitenplaatsen overwegend binnen een straal van 50 km rondom de grote steden van met name West-Nederland aangelegd langs waterlopen, op de binnenduinrand of in droogmakerijen. In de rest van Nederland, dat op te grote afstand van de grote steden en haar rijke burgerij lag, bleven buitenplaatsen in eerste instantie vaak voorbehouden aan de (hogere) adel. De omgeving van Vught fungeerde als 'lustwarande' van 's-Hertogenbosch, waarbij een groot aantal buitenplaatsen zijn aangelegd.

Rondom de landhuizen werden classicistische tuinen aangelegd om het representatieve karakter van de buitenplaats te benadrukken. Als gevolg van de economische stagnatie en vernielingen in de Franse tijd kreeg de rijke burgerij aan het einde van de 18^e eeuw in heel Nederland een leidende rol in de aanleg van buitenplaatsen. De uitgestrekte tuinen werden in deze periode voornamelijk aangelegd als geïdealiseerde "natuurlijke landschappen". Ook de geometrische tuinen van de oudere buitenplaatsen werden daarbij veranderd in landschapsparken.¹⁴

Landgoed Voorburg vóór 1832

Het zuidelijke deel van het plangebied maakte deel uit van het landgoed Voorburg. De oudste eigendomsakten in het archief van Voorburg dateren uit de 17^e eeuw. Van een landgoed of buitenhuis was toen nog geen sprake. In de akten worden gronden en twee (pacht)hoeven genoemd. Eén van die hoeven is daarin getaxeerd op 12.000 gulden, wat in die tijd een zeer hoog bedrag voor een hoeve was. Het is niet ondenkbaar dat deze hoeve ook als buitenhuis diende. In 1772, wanneer de eigendommen overgaan in handen van Johan Bon, hoogleraar in de geneeskunde, was er namelijk sprake van een 'Heere Huijsinge' of 'Buijten Plaats' (zie afb. 2.3).

¹¹ Horsten 2005.

¹² Verhees 1773.

¹³ Verhees 1773; Kadasterkaart 1811-1832.

¹⁴ Janssen, Kylstra-Wielinga & Olde Meierink (red.) 1996; De Bont 1989.

¹⁰ *Eene Kapitale Heeren Huizinge, genaamd Voorburg, gequoteerd Litt. G No 184 voorzien van verscheidene boven en beneden vertrekken, keuken pompen en verdere gerieffelijkheden voorts voorplein of Plaisier Tuin, groot een en tachtig roeden veertig ellen, omplant met schaarhout en Boomen, mitsgaders eene annexe Bouwmans wooning en eene op zich zelf staande Koetshuis, paarde en koestel, Melkhuis, schuur, Duiventil of vogelhuis en verdere getimmertens, Moestuin beplant met exquise vruchtbomen, waarin bloemenkast en broeibakken, alles te zamen groot Een Bunder, zeventig Roeden dertig Ellen, staande en bij elkanderen gelegen te Vught, aan den straatweg van 's Hertogenbosch op Luik, ter plaatse genaamd het Hoog Eendje, belend aan de eene zijde de Heer G. Sterk, aan de andere zijde de Heer V.B. van Vught, strekkende met de voorpooting aan den straatweg met de gracht tegen de volgende landereijen, alles bekend op de daar van door het kadaster geformeerde kaart onder N^os 472 tot en met 476.*

Afb. 2.3 Beschrijving van het goed in 1827 (Zwanikken 2014).

Naar verluidt heeft Bon het bestaande herenhuis laten slopen en er het huidige huis voor in de plaats gezet. Dit huis zou hij vernoemd hebben naar zijn vrouw Samuel(l)e Theophile van Voorburg(h), weduwe van Leonard Jan Smits.¹⁵ In 1776 liet Van Voorburg in 's-Hertogenbosch het pand Parade 10-11 bouwen (het huidige Bisschoppelijke Paleis).¹⁶ Dit pand werd ontworpen door stadsarchitect A. Verhellouw (1744-1799).¹⁷ Dit zou dus zomaar eens de architect van Huis Voorburg kunnen zijn.



Afb. 2.4 Parade 10-11 werd in opdracht van het echtpaar Bon-Voorburg in 1776 gebouwd naar ontwerp van architect Paulus Verhellouw. Dit zou ook wel eens de architect van Voorburg geweest kunnen zijn.

Een kaart uit de tweede helft van de 18^e eeuw (zie afb. 2.2) laat ter plaatse van het huidige huis Voorburg al bebouwing zien, waaronder het dan nog U-vormig hoofdgebouw. Het heeft er alle schijn van, dat het huidige huis op de kaart wordt verbeeld. Het huis dat in opdracht van het echtpaar Bon-Voorburg werd gesloopt,

¹⁵ Anderen schrijven dat Bon het huis vernoemde naar zijn schoonmoeder.

¹⁶ Bossche Encyclopedie 2020.

¹⁷ Paulus Verhellouw werkte in eerder in Rotterdam, later in 's-Hertogenbosch. De familie Voorburg was ook uit Rotterdam afkomstig.

zal geen onbeduidend huis zijn geweest. Bij de aanleg van de Straatweg in 1741, kon het dan bestaande huis niet wijken, waardoor ter hoogte van Voorburg de enige knik in deze verder kaarsrechte hoofdweg te vinden was. .



Afb. 2.5 Het huis kort aan het begin van de twintigste eeuw, nog met schoorstenen en dakbalustrade, dakkapellen met klauwstukken en zachter kleurgebruik. De serre op de foto is van 1914.

De kaart uit de tweede helft van de 18^e eeuw (zie afb. 2.2) toont niet alleen het huis, maar direct ten noorden van het landhuis ook nog twee bijgebouwen. Die bijgebouwen bestaan tegenwoordig niet meer. Ten noorden van de bijgebouwen lag een groot gebouw, vermoedelijk een boerderij. Mogelijk betrof het de boerderij waarover in een koopakte uit de 16^e of 17^e eeuw werd gesproken.¹⁸

Het huis en één van de bijgebouwen werd omgeven door een gracht, die verder liep langs de *Oude Baan* en een rechthoekig terrein omsloot. Gezien de aanduiding van rechte paden in het noordelijke deel van het terrein was hier een formele tuin aangelegd. Het zuidoostelijke deel van het terrein had, gezien het ontbreken van paden, een meer functionele inrichting als moestuin. Ten westen van het dit terrein was een rationeel patroon van elkaar kruisende lanen aangelegd. Vanaf het landhuis liep in noordelijke richting een slingerende weg, die werd doorkruist door *De Straat Weg* en vermoedelijk een restant vormde van het oude wegenpatroon.

Aan de Laagstraat, aan de zuidwestzijde van het plangebied, bevonden zich vier gebouwen, waarvan de meest zuidelijke hoeve (Laan van Voorburg 68) tot het landgoed behoorde. De hoofdlaan van het landgoed is op de kadastrale kaart uit 1811-1832 als pad gestippeld weergegeven waaruit opgemaakt mag worden dat de hoeve bij het goed hoort. Dit blijkt ook uit de OAT.¹⁹

In het begin van de 19^e eeuw (zie bijlage 2) is de buitenplaatsaanleg in noordelijke richting uitgebreid met gebogen lanen tussen gelegen weides. Centraal tussen de vier klaverbladvormige weides is een uitkijkheuvel aangelegd. In het zuidelijke deel bleef de meer rationele aanleg grotendeels intact. Een deel

¹⁸ Zwanikken 2014.

¹⁹ Verhees 1773; Kadasterkaart (minuutplan en OAT) 1811-1832.

van de lanen in het westelijke deel is verwijderd, waarbij de buitenste lanen via een ronding met elkaar werden verbonden. Een deel van de terreinen was bebost. Aan de oostzijde is een langgerekte, slingerende vijver aangelegd met ten zuiden daarvan een bos met eveneens slingerende paden. Deze vijver sloot aan op de oudere grachten, waarvan het verloop in deze periode eveneens is aangepast. De grachten direct ten oosten van het landhuis zijn daarbij deels gedempt. Ook de oude formele tuin voor het landhuis is vervangen door een meer landschappelijke aanleg met een ronde oprijlaan in een grasveld met solitaire bomen. De boerderij ten noorden van Huis Voorburg, die toendertijd een andere eigenaar had dan het landhuis, werd voorzien van een aanzienlijke *plaizier*tuin met een (thee)koepel en aansluitend een park. Ten zuiden van de tuinkoepel is een schuur gebouwd.²⁰

In 1806 is de *heijgrond* op het landgoed ontgonnen en zijn sloten gegraven.²¹ Het gebied is daarbij grotendeels in onregelmatige strookvormige percelen verkaveld met afwisselend een overwegend oost-west oriëntatie en een min of meer noordwest-zuidoostelijke oriëntatie (zie bijlage 2). Door beplanting op de perceelsgrenzen (vermoedelijk singels) had het gebied ondanks het gebruik als wei- en bouwland een vrij gesloten karakter. In deze periode zijn tevens enkele overwegend oost-west georiënteerde wegen en paden aangelegd om het gebied te ontsluiten. Opvallend is de westnoordwest-oostzuidoost georiënteerde weg die in het verlengde van de oprijlaan van landhuis Bleijendijk, dat ten oosten van het plangebied lag, is aangelegd. Langs de *Straat Weg* (ten noorden van de huidige Parklaan 21 en deels in het noordoostelijke deel van het plangebied) is een boerderij gerealiseerd²²

Het landgoed tussen 1832 en 1885

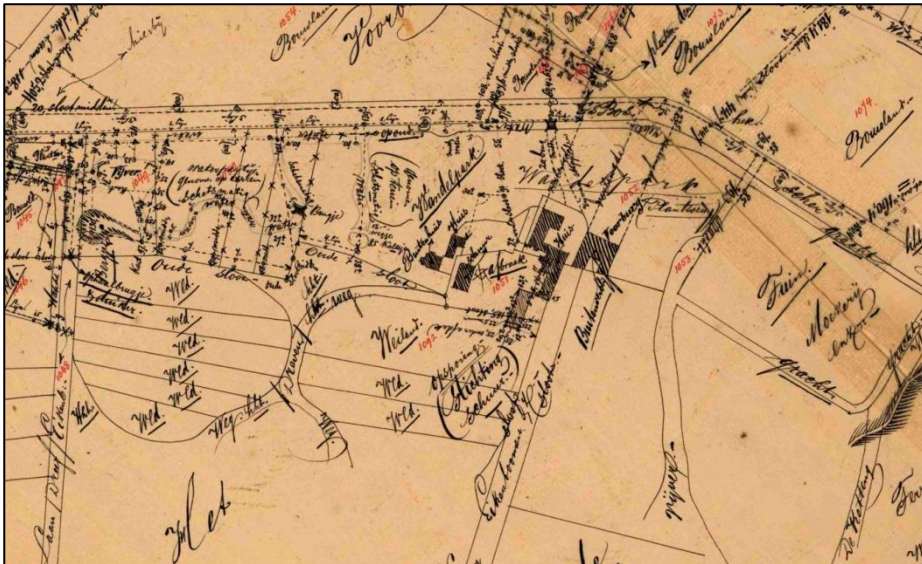
In 1836 werd de oude boerderij ten noorden van het landhuis gesloopt. Het bijgebouw tussen de boerderij en het landhuis werd aan de achterzijde sterk uitgebreid met een stal annex koetshuis. Bij de schuur ten zuiden van de tuinkoepel werd een rosmolen opgetrokken.²³ Alle genoemde gebouwen, het landhuis uitgezonderd, zijn in de loop van de tijd verdwenen. De meeste in de jaren dertig van de vorige eeuw, toen een nieuw kloostergebouw werd opgericht.

²⁰Kadasterkaart 1811-1832.

²¹Zwanikken 2014.

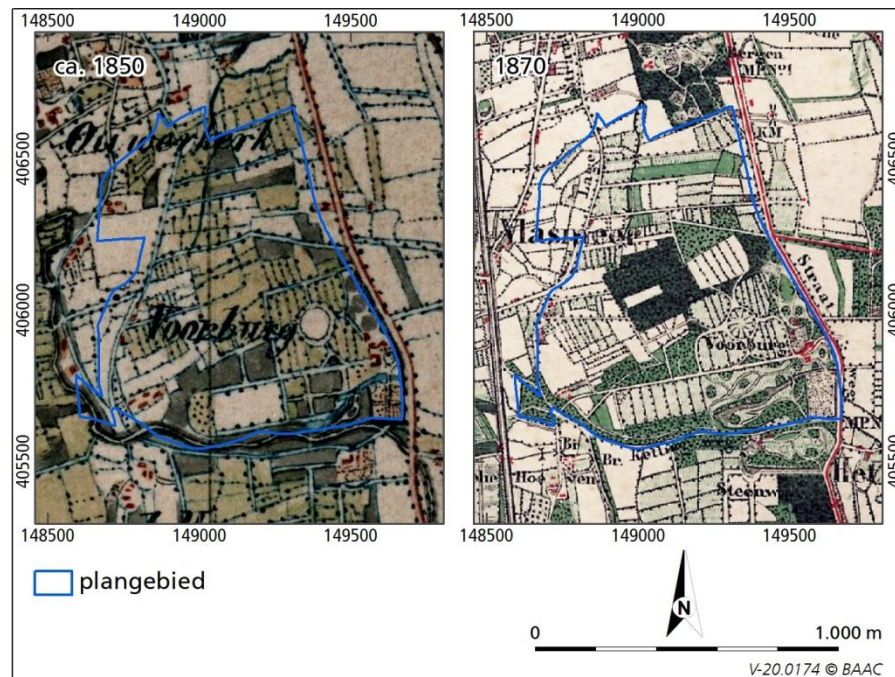
²²Kadasterkaart 1811-1832.

²³Kadastrale kaart 1836.



Afb. 2.6 Detail van de kaart uit 1883. Langs de straatweg lag een wandelpark met links op de tekening een bergje en een slingerende waterpartij die eindigde in een vijvertje. Bij het heuveltje een ophaalbrug met duiker en ook over de slingerende waterpartij is een bruggetje getekend. Langs de straatweg lag een sloot. Er is op de kaart sprake van vier huizen. Er is een klein buitenhuis (de voormalige tuinkoepel) en een huis nabij de schuur met karmolen (sloop 1883). Tussen deze opstallen en het buitenverblijf Voorburg ligt een schuur met stal en koetshuis. Daarachter werd in 1883 een nieuwe schuur gebouwd. Rechts van het buitenverblijf Voorburg is een omgrachte tuin met moezerij. Op de kaart is ook te zien dat de hoofdlaan met eiken is aangeplant. Het gebied waar het gesticht zou komen, heeft dreven met hakhout die om weidepercelen slingerden en vermoedelijk deel uitmaakten van de wandeling.

Op basis van de kadastrale kaart uit 1885 kan worden bepaald dat er aan het landhuiscomplex in de periode tussen 1836 en 1885 weinig veranderde. Achter de schuur met stal annex koetshuis is op de kaart uit 1885 een nieuw bijgebouw te zien evenals bij de tuinkoepel (zie afb. 2.6). Volgens een veldkaart uit 1883 werd de schuur in dat jaar gebouwd en werd toen het karnhuis afgebroken. Op die kaart staat overigens de tuinkoepel ook als buitenhuis aangemerkt.



Afb. 2.7 Het plangebied in de tweede helft van de 19^e eeuw (Topographische en Militaire kaart 1838-1857; Topotijdreis 2020).

In het tweede kwart van de 19^e eeuw zijn de grachten ten noorden van het landhuis gedempt. De gracht langs de *Straat Weg* is in noordelijke richting doorgetrokken en opgenomen in een ontwerp met vier ronde percelen (zie afb. 2.3). Op de meest zuidelijke cirkel bevond zich de bebouwing van de boerderij. De drie noordelijke waren bebost.²⁴ In het derde kwart van de 19^e eeuw werden deze vier cirkels vervangen door een meer organisch geheel met onregelmatig slingerende paden in een grasveld met boomgroepen. In de jaren tachtig van de 19^e eeuw is een eveneens slingerende vijver aangelegd met aan de noordwestzijde een heuvel.

Ook het patroon van rationale lanen ten westen van het landhuis is in deze periode vervangen door een grasland met slingerende paden en boomgroepen. In het westelijke deel van dit terrein is nog een derde uitzichtsheuvel gerealiseerd. In deze periode werden tevens meer gronden bebost. Het westelijke en noordelijke deel van het plangebied bleef echter een duidelijk agrarische functie houden met een afwisseling van bouw- en weilanden.²⁵

Tussen 1868 en 1870 is langs de westgrens van het plangebied de spoorlijn Utrecht-Boxtel aangelegd. De spoorbaan sneed dwars door het oude wegen- en verkavelingspatroon, waardoor op diverse plekken oude bebouwing, is gesloopt. De spoorbaan werd deels op de oude inundatiedijk aangelegd.²⁶

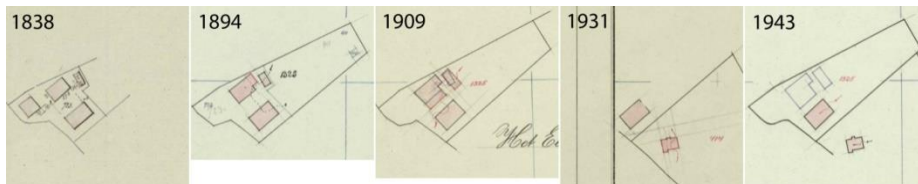
De bebouwing aan de zuidwestzijde van het plangebied heeft in deze periode eveneens wijzigingen ondergaan. De ontwikkeling van het hoevecomplex aan de Laan van Voorburg 68 is aan de hand van kadastrale kaarten goed te volgen. In 1832 was er sprake van een complex van vier gebouwen. Het grootste is de hoeve, het kleinste een bakhuisje. In 1838 is er parallel aan de hoeve een bijgebouw

²⁴ Caspers & Stam 2008.

²⁵ Topotijdreis 2020, kaart 1870; Kadastrale kaart 1883.

²⁶ Martijn van Vulpen 2020; Topotijdreis 2020, kaart 1870.

verrezen, vermoedelijk een schuur (zie afb. 2.8). Het vierkante gebouw ten zuidwesten daarvan, was waarschijnlijk een schuur of schop. Dit gebouw was in 1894 al verdwenen. Op de kadastrale kaart uit dat jaar is te zien dat de 'schuur' was vergroot. In 1909 vond er wederom een vergroting plaats. Zowel van de 'schuur' als het gebouw ten noorden daarvan. In 1943 werden deze bijgebouwen gesloopt. In 1927 werd ten zuidoosten van de hoeve het huidige pand aan de Laan van Voorburg 19 gebouwd (zie afb. 2.9 rechts).²⁷



Afb. 2.8 De ontwikkeling van de hoeve die in 1832 al deel uit maakte van het landgoed.



Afb. 2.9 Links de hoeve aan de Laan van Voorburg 68 die, ontgaan van bijgebouwen, teruggaat tot (ver) vóór 1832. Rechts het huis (Laan van Voorburg 19) dat in 1930-1931 bij de boerderij werd gebouwd, landelijke architectuur, passend binnen de context van het landgoed.

De andere bebouwing die in 1832 aan de huidige Lagedwardsstraat waren gelegen, hoorden in 1832 nog niet tot het landgoed. Het gaat om twee huisjes met erven van arbeider Johannes aan de Kerk en een boerderij met schuur en een klein huisje met moestuin, beide eigendom van kanunnik Theodorus van Berckel. Op het perceel ten zuiden hiervan, dat in gebruik was als moestuin met een klein bijgebouw, stond in de 18^e eeuw nog een boerderij. Volgens de kadastrale kaart van 1846 is er in dat jaar weer een gebouw gerealiseerd. Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw was de huisplaats weer onbebouwd. Op het perceel van de kanunnik staat tegenwoordig het uit 1946 daterende Lagedwardsstraat 7.²⁸

Ontwikkeling tot krankzinnigengesticht 1885-circa 1900

In 1885 werd op het landgoed het enorme krankzinnigengesticht gebouwd. Op de kadastrale kaart uit 1885 (zie afb. 2.12) is goed te zien dat, voor de bouw van dit complex van bouwdelen, een door dreven omkaderd weidecluster werd opgegeven. Het complex werd georiënteerd op de hoofdlaan van het dan meer dan een eeuw oude lanenkruis op het landgoed. Het ontwerp voor het complex was van de hand van architect Henri Jaques van Tulder (1819-1903), binnen wiens oeuvre het één van de omvangrijkste werken was.

Met de ingebruikname als gesticht is een deel van de bossen gekapt. De perceelsbeplanting, die het agrarische deel van het plangebied een kleinschalig

²⁷ BHIC 2020, archief 1473, inv.nr. 1488 (toen Boxtelseweg 54).

²⁸ Topotijdreis 2020, kaart 1870 en 1988.

aanzicht gaf, is in deze periode deels verwijderd. Een groot deel van de buitenplaatsaanleg, met name het landschapspark langs de zuidoostelijke en zuidelijke rand van het plangebied en de rechte lanen, bleef gehandhaafd.²⁹



Afb. 2.10 De voorname entree aan de zijde van de Straatweg, eerste kwart 20^e eeuw, bestaat niet meer.



Afb. 2.11 Het enorme complex oogt aan de zijde van de laan niet kolossaal doordat werd gewerkt met paviljoens die door corridors onderling verbonden waren. Het complex was op de hoofdlaan van het landgoed georiënteerd. Al de gebouwen op de foto werden in 1995 gesloopt, alleen het klokkentorentje is behouden.

Achter het complex was ruimte voor enkele kleine bijgebouwen, waaronder een gashouder. In de loop der tijd breidde het aantal bijgebouwen, met name dienstgebouwen, zich uit langs de achterzijde van het hoofdcomplex. Hierdoor ontstond geleidelijk een straat tussen het hoofdgebouw en deze bijgebouwen. Er werden ook twee mortuaria gebouwd. Eén voor vrouwen en één voor mannen. De hele periode 1885-1900 stond in het teken van in één gebouw gecentraliseerde zorg met strikt onderscheid tussen mannen en vrouwen. Aanvankelijk werden alle (sociale) klassen in één hoofdgebouw ondergebracht. Daaraan kwam echter al vrij snel een eind. In 1894 werd het Sint Jozefpaviljoen gebouwd. Dit vrijstaande gebouw kwam aan de overzijde van de hoofdlaan (nog steeds het structuurbepalende element) te liggen en was bestemd voor

²⁹ Topotijdreis 2020, kaart 1900.

verzorging van welgestelde patiënten. Het landhuis werd geschikt gemaakt voor de verzorging van gegoede mannelijke patiënten. Dit waren patiënten die zelf hun verzorgingskosten betaalden.



Afb. 2.12 Kadastrale kaart uit 1885 met daarop de projectie van het krankzinnigencomplex op de oude weide- en dreevenstructuur. Sterke oriëntatie op de hoofdlaan van het landgoed. De oriëntatie zal mede bepaald zijn door de wens om geen lange gevels op het noorden te richten (in verband met daglichttoetreding).

Door de sloop van het in 1885 gebouwde complex, is de historische kern van zorginstelling Voorburg niet langer meer als zodanig herkenbaar. Debet aan de sloop was onder andere de veranderende opvatting ten aanzien van geestelijke gezondheidszorg, met name de omslag van het centraliseren van de zorg in één gebouw naar het oprichten van gebouwen die gericht waren op de behandeling van één specifieke geestesziekte in de tweede helft van de 20^e eeuw.

Het is te danken aan het Sint Jozefhuis aan de zuidzijde van de hoofdlaan, dat nu nog een beeld gevormd kan worden van het aanzien van het oorspronkelijke complex omdat dit gebouw qua architectuur in lijn is met de vormgeving van het verdwenen hoofdgebouw. Vermoedelijk is dit in 1894 gebouwde pand ook van de hand van architect Van Tulder. In 1913 werd naast dit pand, in soortgelijke stijl, een uitbreiding gerealiseerd. Beide gebouwen werden later op jammerlijke wijze met elkaar verbonden (zie afb. 2.14). In plaats van een moderne invulling waarmee beide gebouwen hun oorspronkelijke karakter zouden hebben behouden, werd gekozen voor een historiserende aanpak, wat hier niet werkt.



Afb. 2.13 Vroege kaart van het gesticht Voorburg. De 19^e-eeuwse wandeltuin, de moestuin (rechtsonder), de waterpartijen en de lanenstructuren zijn nog goeddeels intact. Linksboven de begraafplaats. De weiden ten noorden van het complex zullen als bleek zijn gebruikt, zoals is op te maken uit oude luchtfoto's.



Afb. 2.14 Door het historiserende karakter van het tussenlid van het Sint Jozefhuis is een eigenaardig aandoend, langgerekt gebouw ontstaan, versterkt door het arkeltorentje van de oudbouw uit 1894.



Afb. 2.15 De begraafplaats die oorspronkelijk omgracht is geweest.



Afb. 2.16 De mortuaria (links voor vrouwen, rechts, in meer oorspronkelijke staat, voor mannen), oorspronkelijk direct achter het hoofdgebouw. Sinds de sloop van het hoofdgebouw is de plaats van de mortuaria wat onbestemd, nabij de technische gebouwen.



Afb. 2.17 Zusterklooster uit 1928 met het front op de hoofdlaan gericht.

De periode 1900-1945, huisvesting voor zorgverleners, arbeid en technische ontwikkelingen

De eerste helft van de 20^e eeuw stond in hoofdzaak in het teken van de huisvesting van zorgverleners. Lange tijd was de zorg in handen van de Broeders van Dongen en de Zusters van Barmhartigheid van Ronse. De broeders verzorgden uiteraard de manlijke patiënten, de zusters de vrouwelijke. Aanvankelijk werden de broeders en zusters in het hoofdgebouw gehuisvest en deelden zij de centraal gelegen kapel (uiteraard wel strikt gescheiden). Daar

kwam tussen de beide wereldoorlogen verandering in. In 1928 ontwierpen de architecten Jan Stuyt en Th.J. Klompers een carrévormig zusterhuis (zie afb. 2.17) dat links naast het complex uit 1885 werd gebouwd. Ook dit gebouw werd op de hoofdlaan georiënteerd. Begin jaren dertig volgde het broederklooster (zie afb. 2.18), dat rechts van het bestaande complex kwam te liggen.



Afb. 2.18 Broederklooster uit omstreeks 1932, ommuurd en met duidelijk herkenbare kapel.

In 1916 was al aan de huidige Buxtelseweg een woonhuis voor de hoofdarts/geneesheer gebouwd (Parklaan 21, gemeentelijk monument). Mogelijk naar ontwerp van architect T.J. van Kempen.



Afb. 2.19 Het huis dat in 1916 voor de geneesheer van het gesticht werd gebouwd. Rechts op de foto mogelijk arbeidershuisjes.

Gelijk met de bouw van de kloosters werd er op/bij het terrein een boerderijhuis opgetrokken. In de interbellumperiode en kort na de Tweede Wereldoorlog werd lichamelijke arbeid onderdeel van de genezing van krankzinnigen. Door de patiënten (in de buitenlucht) aan het werk te zetten, kwamen zij tot (geestelijke) rust, met als bijkomend voordeel dat hun inspanningen te gelde konden worden gemaakt. Het gebouw werd 'Klein Bergen' genoemd (zie afb.

2.20).³⁰ Uit kadastrale kaarten is op te maken dat het carrévormige complex in fasen tot stand werd gebracht.



Afb. 2.20 Boerderij Klein Bergen in 1951.

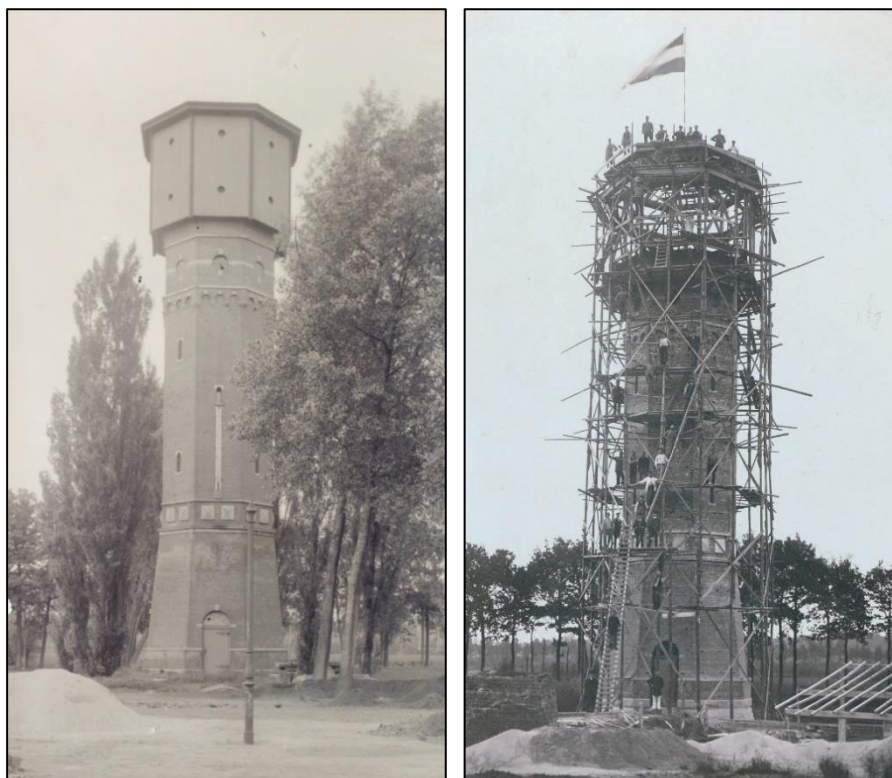
Technische ontwikkelingen zorgen ook voor de nodige ontwikkelingen op het terrein. Deze ontwikkelingen speelden zich vooral af achter het hoofdcomplex. In 1903 werd hier een watertoren opgetrokken, een echte blikvanger waarvan Van Tulder de architect was. Bij de watertoren werd in 1941, tijdens de oorlog, een brandweerkazerne gebouwd.³¹ Architectonisch heeft deze kazerne het nodige weg van de brandweerkazerne die in 1938 werd gebouwd op de Frederik Hendrik Kazerne, al is het gebouw daar zeshoekig in grondplan.



Afb. 2.21 Verwoesting van een deel van het hoofdgebouw tijdens de oorlog.

³⁰ BHIC2020, archief 1473, inv.nr. 1109.

³¹ BHIC 2020, archief 1473, inv.nr. 2075.



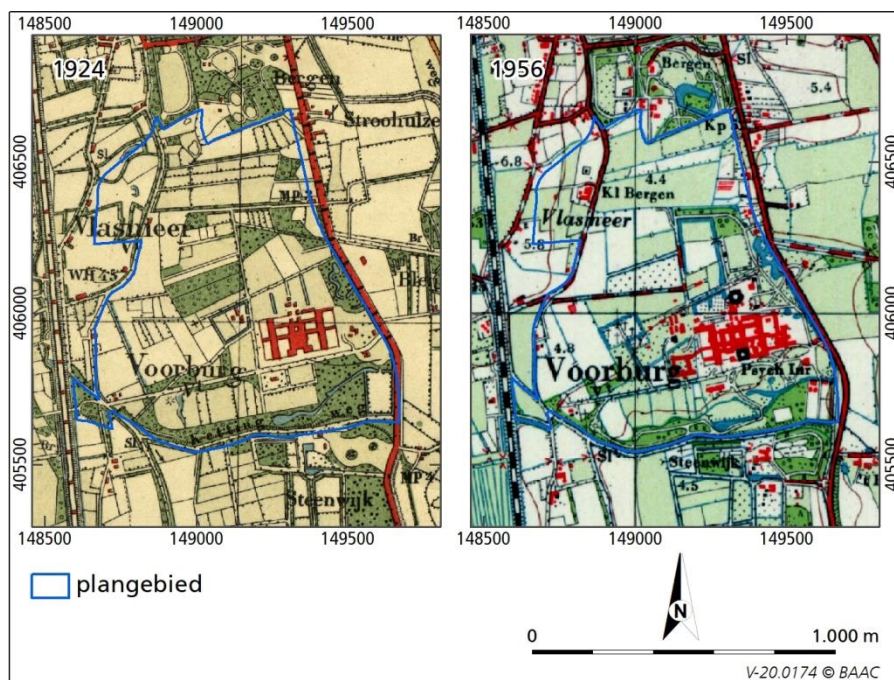
Afb. 2.22 De watertoren van Voorburg kort na en tijdens de bouw.



Afb. 2.23 Technisch gebouw, 'De Weverij', vermoedelijk gebouwd in 1956 (BHIC archief 1473, inv. Nr. 3259).

Met de aanleg van de nieuwe gebouwen werd ook het patroon van (water)wegen en lanen uitgebreid (zie afb. 2.24). Een deel van de nieuwe infrastructuur betrof de verlenging van de bestaande lanen. De Parklaan, die in deze periode is aangelegd, wijkt met de gebogen vorm af van de tot dan toe overwegend rechte lanen. De vijvers langs de oostgrens van het plangebied werden in deze periode aangepast en uitgebreid. Er werden tevens brede watergangen aangelegd.³²

³² Topotijdreis 2020, kaart 1900, 1910, 1924, 1928, 1937 en 1956; RAF 1944.



Afb. 2.24 Het plangebied in de eerste helft van de 20^e eeuw (Topotijdreis 2020).

Na 1945, gespecialiseerde zorg

Ook na de oorlog is er veel verbouwd op het terrein. Grotendeels ging het daarbij om de verbouwing van bestaande panden. In de loop van de tweede helft van de 20^e eeuw vond er een omslag plaats waarbij behoefte ontstond om gespecialiseerde zorg te verlenen in speciaal daarvoor ontworpen gebouwen. Ruimte voor die nieuwe gebouwen was er genoeg, vooral in het noordelijk deel van het terrein. Al deze gebouwen hebben een, veelal sterk, eigen karakter en hebben als gemene deler dat ze zijn ingebed in de groene omgeving. Waar dat niet het geval is, komt dat vooral door grote parkeerterreinen aansluitend op de gebouwen.



Afb. 2.25 De Lichtboog (2003) voor patiënten met een verstandelijke beperking.



Afb. 2.26 Novadic-Kentron uit 2007 voor verzorging van verslavingsziekten.



Afb. 2.27 Grote Cingels (Cello) uit 1988-1989

Het laatste kwart van de 20^e eeuw staat ook ten dele in het teken van de sloop van gebouwen uit de beginfase van het gesticht. Het hoofdgebouw werd in 1995 gesloopt en liet een grote leegte achter op het terrein. Een in 1908 gebouwde dubbelvilla (vermoedelijk voor geneesheren) ging ook tegen de vlakte. In deze periode verdween er ook veel dat herinnerde aan de rol die de broeders en zusters tot begin jaren negentig hebben vervuld in het gesticht. Hun kloosters staan nog wel overeind en van de kapel van het gesloopte hoofdgebouw zijn twee heiligenbeelden en de klokkenstoel op het terrein herplaatst. Naast de begraafplaats, de veldkapel en de lourdesgrot zijn dat de voornaamste herinneringen aan de zorgtaak van deze geestelijken.



Afb. 2.28 Kliniek Herlaarhof uit 2014.



Afb. 2.29 Herlaarhof uit 2005.



Afb. 2.30 Nieuwbouw Vijverhof uit 2012 op de plaats van het in 1995 gesloopte hoofdgebouw. Architectonisch zeker niet onaardig, doch enkel in oriëntatie verweven in de omgeving.



Afb. 2.31 Heiligenbeelden afkomstig van het gesloopte hoofdgebouw.

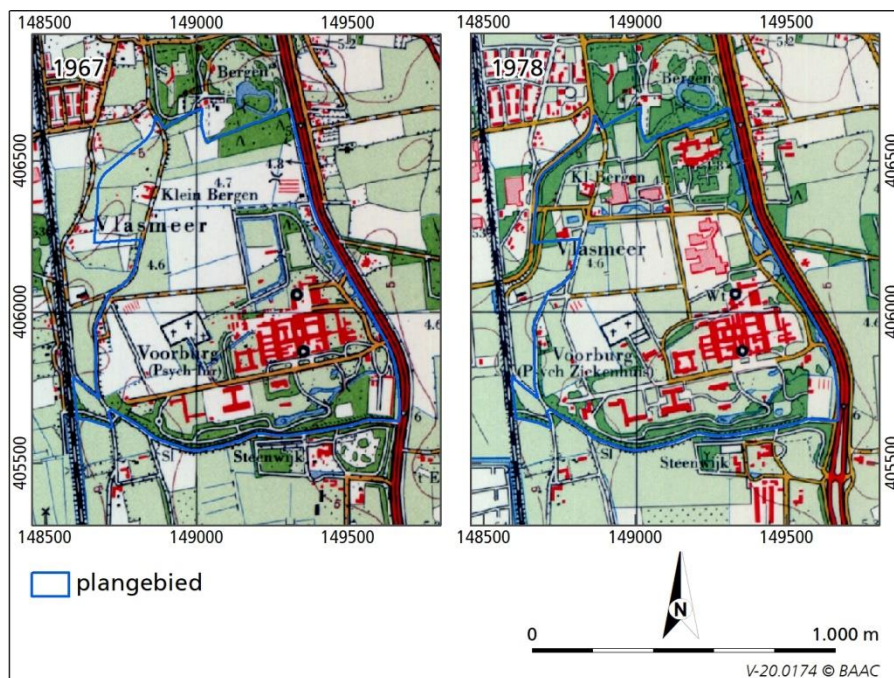


Afb. 2.32 Veldkapel en bij de vijver herplaatste klokkenstoel.



Afb. 2.33 Lourdesgrot bij het voormalige vrouwenklooster.

Na de Tweede Wereldoorlog zijn een aantal van de oude lanen waaronder de laan naar de begraafplaats en de centrale noord-zuid as onderbroken. Door de realisatie van bebouwing, die ten oosten van de begraafplaats nog aanwezig is, werd ook de oude zichtlijn onderbroken. Behalve wijzigingen op het terrein hebben ook rond het plangebied grote wijzigingen plaatsgevonden. De *Straat Weg* is verbreed, waardoor de weg direct langs de oostgrens van het noordoostelijke deel van het plangebied is komen te liggen. Hier is eveneens een parallelweg aangelegd (de huidige Boxtelseweg).³³ In de jaren zestig, begin jaren zeventig is deze parallelweg doorgetrokken langs het zuidoostelijke deel van het plangebied (zie afb. 2.34). In deze periode is langs de westgrens van het plangebied een bedrijventerrein ontstaan, waardoor de oude relatie met hier gelegen agrarische gronden en bebouwing is verdwenen.³⁴



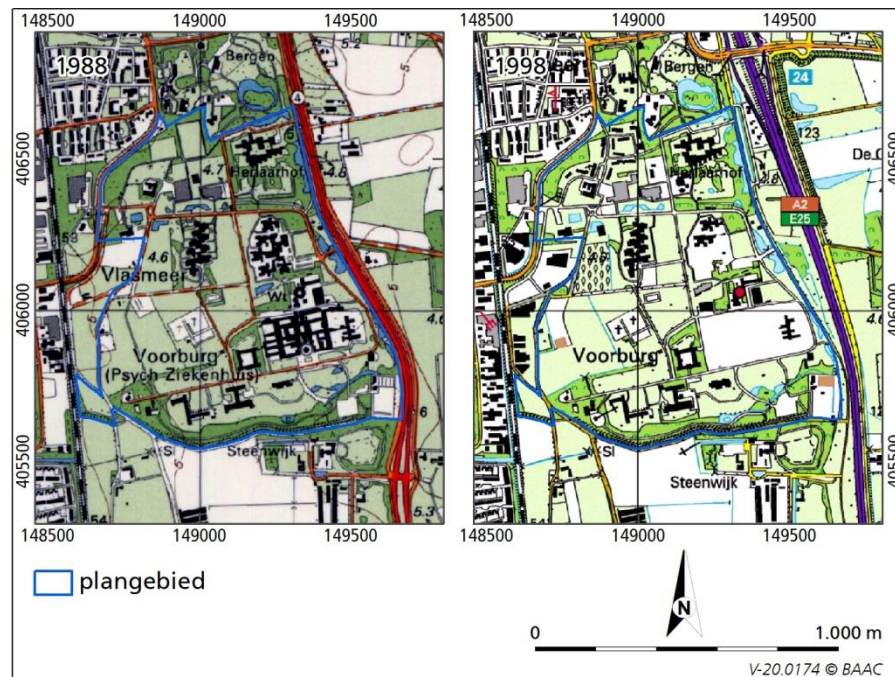
Afb. 2.34 Het plangebied in de jaren zestig en zeventig (Topotijdreis 2020).

In de jaren negentig is ten oosten van het plangebied de Rijksweg A2 aangelegd (zie afb. 2.35). De Boxtelseweg is daarbij grotendeels opgebroken. Alleen de oude parallelweg is blijven bestaan. Voor de ontsluiting van dit bedrijventerrein en de meer westelijk gelegen uitbreidingswijken van Vught is langs westgrens van het plangebied een nieuwe weg, de huidige Laagstraat aangelegd. De oude *Laag Straat* bleef bestaan als de huidige halfverharde Lage dwarsstraat, Hogedwarstraat en de Cingel.³⁵

³³ Topotijdreis 2020, kaart 1967.

³⁴ Topotijdreis 2020, kaart 1978.

³⁵ Topotijdreis 2020, kaart 1998.



Afb. 2.35 Het plangebied in de jaren tachtig en negentig (Topotijdreis 2020).

2.3.3 Bekende cultuurhistorische waarden

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant is het plangebied gekarteerd als onderdeel van de regio Meijerij en het cultuurhistorisch landschap 'Groene Woud' (nationaal landschap). Kenmerkend voor dit gebied is de opbouw in beekdalen en dekzandplateaus en de inrichting die nauw gerelateerd is aan de terreingesteldheid. De ontwikkelingsstrategie voor het cultuurhistorisch landschap is '*behoud van kleinschalige karakteristieken en het vergroten van de cultuurhistorische waardering door het vergroten van de beleving*'.

Zowel de spoorlijn Utrecht-Boxtel langs de westgrens als de Boxtelseweg langs de oostgrens van het plangebied zijn aangewezen als historisch-geografische lijn van redelijk hoge waarde. De Kettingweg langs de zuidgrens van het plangebied betreft een lijn van hoge historisch-geografische waarde. Een groot deel van het plangebied maakt deel uit van waardevol historisch groen (*bos, houtwal, landgoed, park, tuin Bergen, Herlaarhof, Voorburg, Steenwijk, Vught*).³⁶

In het plangebied bevinden zich diverse waardevolle panden en complexen die zijn aangewezen als rijksmonument. Het betreft het voormalige broederklooster uit circa 1930 (Laan van Voorburg 2, monumentnr. 521294), het damespaviljoen uit 1893 (Laan van Voorburg 7, monumentnr. 525833), het voormalige zusterklooster uit 1928 (Laan van Voorburg 66, monumentnr. 525832), Huize Voorburg (Laan van Voorburg 1, monumentnr. 38156) en de watertoren uit 1903 (Watertorenlaan 7A, monumentnr. 521293).³⁷ Het pand aan de Parklaan 21 uit 1916 is aangewezen als gemeentelijk monument.

Voor het plangebied is een inventarisatie van de het waardevol groen uitgevoerd (zie afb. 2.36). De lanen zijn evenals veel van de bosjes als waardevol aangeduid. Ook veel solitaire bomen, waarvan een groot aantal een behoorlijk formaat

³⁶ CHW 2016.

³⁷ Rijksmonumentenregister 2020.

hebben, worden als waardevol beschouwd. Het heeft de voorkeur om de waardevolle bomen te behouden; niet alleen vanwege de sfeer en vitaliteit van de leefomgeving, maar ook als onderdeel van de oude landgoedcultuur.³⁸



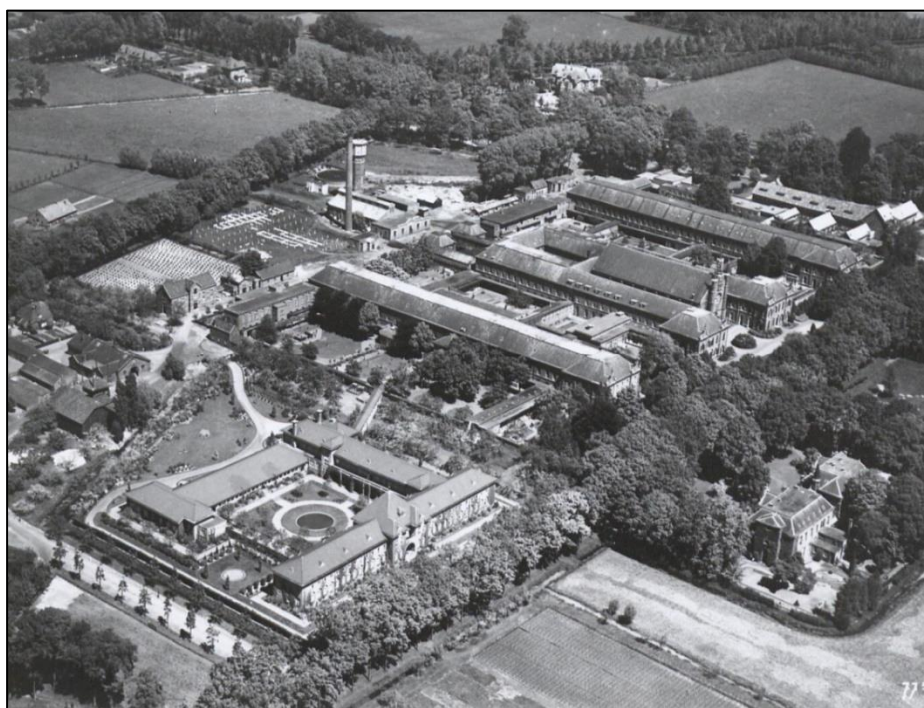
Afb. 2.36 Groenkaart van het plangebied met daarop in donkergroen de waardevolle bossen, bomen en lanen en in lichtergroen de overige bomen en bossen.

³⁸ Vollmer & Partners 2019.

3

Cultuurhistorische waarden

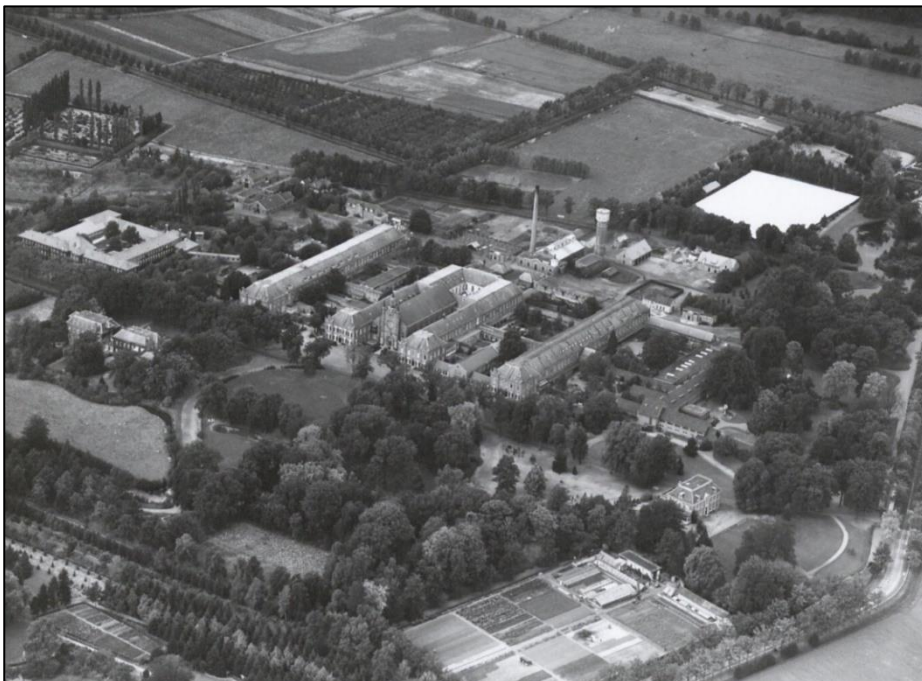
Op het terrein van de kliniek is nog vrij goed de oorsprong van buitenhuis of landgoed te herkennen. Structuren uit die tijd zijn de lanen, het huis zelf uiteraard én niet te vergeten: de boerderij aan de Lagedwardsstraat (Laan van Voorburg 68), waterpartijen, omgrachting, de dijk langs de Kettingweg en de tuinzone (wel vrijwel volledig opnieuw ingericht). Uiteraard is er ook het nodige verdwenen. De hoeve bij het huis verdween in 1885 en daarmee ook enkele bijgebouwen.



Afb. 3.1 Opname uit 1933 kort nadat door realisatie van de kloosters een grootschalig bebouwingscluster aan de hoofdlaan is ontstaan. Daarachter (aan een tweede as haaks aan de hoofdlaan) kleinschaligere gebouwen met veelal een technische functie of dienstfunctie. De lanen vormen de kaders om de gebouwen. Buiten die kaders liggen vooral weidevelden. Nabij de watertoren liggen bleekvelden.

Bij de bouw van het gesticht werd de hoofdlaan gekozen als structuurbepalend element, al zou het tot circa de jaren dertig duren alvorens er sprake was van een reeks van gebouwen aan deze laan. De sloop van het hoofdgebouw heeft aan de hoofdlaan een grote leegte achtergelaten. In die periode ontstond er achter het hoofdcomplex een uitgebreid cluster aan (veelal technische) bijgebouwen. Sommige zaken werden bewust op afstand van de laan en het hoofdcomplex gehouden. De begraafplaats uiteraard, maar ook het huis dat in 1916 voor de geneesheer werd gebouwd. Hij kreeg een optrekje dat aan de Straatweg de nodige allure uitstraalde, mede omdat het fraai was gelegen in de landschapstuin

met waterpartijen. De uitbreidingen van het arsenaal aan gebouwen in het laatste kwart van de 20^e eeuw, is vooral ten kosten gegaan van weidekavels, wat goed te zien is aan de hand van enkele luchtopnames. Ook weiden zijn één van de essenties van een landgoed, zoals een zorgboerderij dat is voor een krankzinnigengesticht in de eerste helft van de 20^e eeuw.



Afb. 3.2 Opname uit 1948 toont eenzelfde beeld. Op de voorgrond een grote moestuin, die in 1832 al als zodanig diende. Linksboven de begraafplaats.

Op het terrein zijn verschillende monumenten te vinden. Huize Voorburg (rijksmonumentnr. 38156, 1975), de watertoren (rijksmonumentnr. 521291, 2002), het broederklooster (rijksmonumentnr. 521294, 2002), het vrouwenklooster (rijksmonumentnr. 525832, 2002), het damespaviljoen (rijksmonumentnr. 525833, 2002) en het huis voor de geneesheer (gemeentelijk monument). De selectie van deze monumenten is in hoofdzaak gedaan op basis van uiterlijke kenmerken. Er zijn op het terrein echter meer gebouwen, die het behoud meer dan waard zijn. Daarbij valt te denken aan de boerderij aan de Lagedwardsstraat (Laan van Voorburg 68) welke is terug te voeren tot in de tijd van het buitenhuis (vóór 1832), de mortuaria die inzicht geven in de strikte scheiding van mannen en vrouwen (dit brengt ons terug tot de begintijd van het gesticht), maar ook de werkplaats en de zorgboerderij, gebouwen die inzicht geven in de behandelfilosofie waarbij fysieke arbeid een belangrijke rol speelde.

De cultuurhistorische waarden die zijn te onderscheiden zijn in bijlage 4 op kaart weergegeven en zullen hieronder kort worden beschreven:

Dijk Beerse Maas

De oude dijk langs zuidgrens vormt het oudste historisch-geografisch element in het plangebied. Hoewel de relatief brede dijk grotendeels verscholen ligt in het parkbos, is het element duidelijk herkenbaar (zie afb. 3.3).



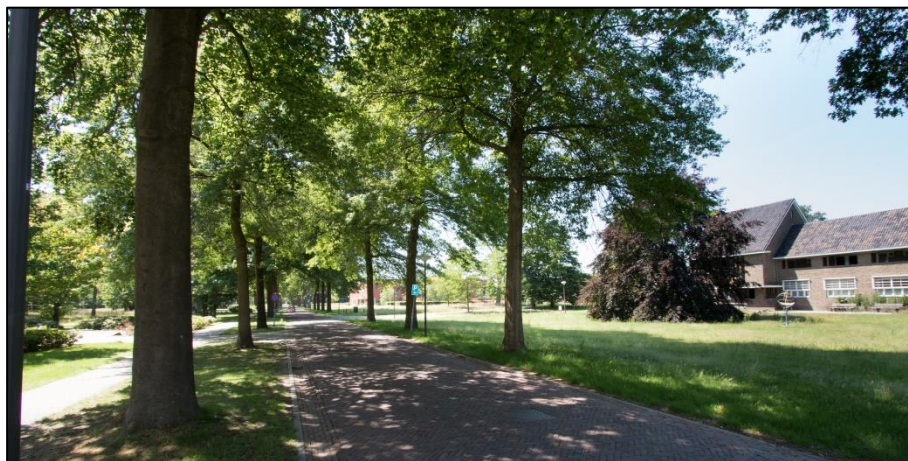
Afb. 3.3 Links, de oude dijk met daarlangs (rechts) de Kettingweg (gescheiden door een waterloop).

Oude doorgaande wegen (al dan niet met laanbeplanting) rond plangebied

Het plangebied wordt omgeven door oude wegen, zoals de Kettingweg langs de zuidgrens (zie afb. 3.3 rechts) en de Lagedwarsstraat-Hogedwarsstraat-Cingel (voormalige Laag Straat) langs de westgrens. De wegen hebben nog grotendeels hun oude karakter behouden met (deels) laanbeplanting en halfverharding. Hoewel de wegen overwegend niet in het plangebied liggen, vormen ze als afbakening wel een belangrijk element.

Lanen en andere interne wegen

In het plangebied bevinden zich diverse lanen (eik en beuk, zie afb. 3.4 en 3.5), die in beginsel terug gaan tot de eerste buitenplaatsaanleg in de 18^e eeuw. Door de eeuwen heen zijn de lanen uitgebreid (met name in noordelijke richting) en elders juist opgebroken (in het zuidelijke deel). Niet alle wegen die onderdeel vormen van de (oude) inrichting van het landsgoed, zoals de Parklaan, zijn voorzien van laanbeplanting. Elders is de laanbeplanting vervallen of deels verwijderd.



Afb. 3.4 Laan van Voorburg met een eikenlaan.



Afb. 3.5 Links, oude laan, die wordt gebruikt als wandel- en fietspad, rechts restant van een oude laan.

Landschapspark met vijvers

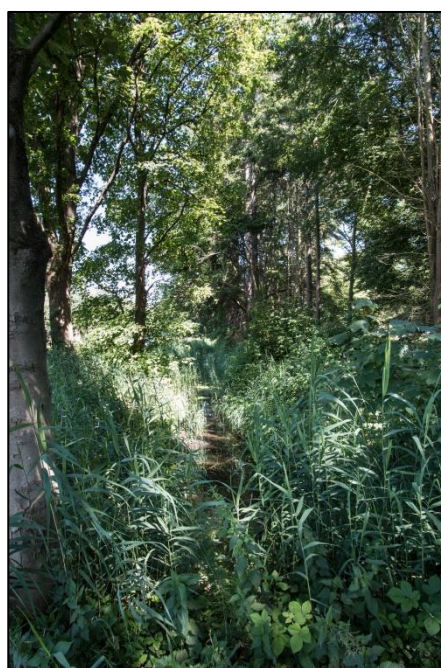
De oude buitenplaatsaanleg met een afwisseling van grasvelden, bossen en slingerende paden en vijvers is nog het duidelijkst herkenbaar in het zuidelijke en oostelijke deel van het plangebied. De vijvers zijn in de loop van de tijd aangepast én in noordelijke richting uitgebreid. De oude omgrachte moestuin is eveneens nog aanwezig. Door het huidige gebruik (bebouwing met opslag), de afsluiting door een hek en de verplaatsing van de ingang (van de noordzijde nabij het landhuis naar de westzijde), is de moestuin echter nauwelijks meer herkenbaar als eenheid of beleefbaar. Verspreid over het plangebied bevinden zich tevens enkele waterlopen die de restanten zijn van de oude verkaveling. Hoewel de waterlopen op zichzelf geen opvallende elementen zijn, vormen ze samen met de overige elementen wel de structuur van het landschap.



Afb. 3.6 Slingerende vijver omringd door graslanden en bosschages in het zuidelijke deel van het plangebied.



Afb. 3.7 Organische vijver langs de oostzijde van het plangebied, die in de eerste helft van de 20^e eeuw is aangepast.



Afb. 3.8 Links, omgrachting rond voormalige moestuin met aan de linkerkant het toegangshek, rechts een waterloop die één van de structurende elementen vormt..

Begraafplaats

De oude begraafplaats (zie afb. 3.9) is, hoewel vervallen, nog steeds aanwezig. De relatie met het omringende landgoed is door het opbreken van de laan aan de oostzijde grotendeels verdwenen. De omringende bomenrijen (noord- en oostzijde) en hagen west- en zuidzijde versterken het gevoel van een geïsoleerd 'eiland'.



Afb. 3.9 Oude begraafplaats.

Waardevolle bebouwing.

Verspreid over het plangebied zijn een aantal gebouwen aangewezen als rijks- of gemeentelijk monument (zie afb. 3.10). Dit betekent overigens niet dat de overige bebouwing geen cultuurhistorische waarde heeft.



Afb. 3.10 Landhuis Voorburg.



4

Conclusie en aanbevelingen

Het plangebied maakt deel uit van een gebied waar uit verschillende perioden nog cultuurhistorische waarden aanwezig zijn. Het geven van advies ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen is op basis van een globaal onderzoek van de historisch-geografische ontwikkeling niet eenvoudig concreet te maken. Algemeen kan wel worden gesteld dat het aanbeveling verdient om het karakter van buitenplaats, met als componenten het huis, de hoofdlaan, de boerderij aan het einde van die laan én de tuin met waterpartijen en de dijk, intact te laten. Op cultuurhistorische gronden zou het herstellen van de moestuin (of het versterken van de herkenbaarheid daarvan), die zowel in de tijd van het buitenhuis als van het gesticht als zodanig heeft dienst gedaan, aan te bevelen zijn.

Het is vanuit cultuurhistorisch oogpunt te betreuren dat het hoofdgebouw van het gesticht niet meer bestaat, omdat met de sloop niet alleen het hart uit het complex geslagen is, maar ook omdat dit dé plek is waar het landgoed en het gesticht het sterkst op elkaar ingrepen. Dat op de plaats van het hoofdgebouw nieuwbouw is verrezen (architectonisch niet onaardig), dat vrijwel geheel los staat van geschiedenis en omgeving, wordt als een gemiste kans gezien. Het is één van de weinige gebouwen op het terrein dat op de plek een vreemde indruk maakt. Op geen enkele manier is duidelijk waarom juist dit gebouw, op deze historische plek moest komen te staan.

Een voorbeeld van een gemiste kans is ook het tussenlid dat de thans oudst bestaande gebouwen (het Damespaviljoen) met elkaar verbindt. Door hier te kiezen voor een historiserende invulling is het karakter van de beide gebouwen volledig aangetast. Hier zou een moderne, bij voorkeur iets terugspringend tussenlid (al dan niet transparant) op cultuurhistorische en architectonische gronden sterk de voorkeur hebben gehad.

De meeste van de meer recente gebouwen zijn betrekkelijk eenvoudig in het landschap ingepast. De kavels werden meestal bepaald door bestaande (weide)kavels. Bij een enkele gebouw is daarbij, vermoedelijk onbedoeld, met te weinig oog voor historische structuren tewerk gegaan. De doorbreking van de laan die de hoofdlaan doorkruist is een voorbeeld, maar ook het doorbreken van de laan die naar de begraafplaats leidt, is een voorbeeld. Mede hierdoor is de op oude verkavelingen gebaseerde afwijkende oriëntatie van de begraafplaats veel minder goed herkenbaar geworden.

Het beste advies dat gegeven kan worden, is om voorafgaande aan planvorming op een specifieke plek op het terrein, een korte studie (Cultuurhistorische Effectrapportage (CHER) te laten verrichten naar de historische ontwikkeling van die plek en de potentie die de plek in zich heeft om te ontwikkelen met als doel nieuwbouw sterk te verankeren.

5

Geraadpleegde bronnen

Barends, S. *et al.*, 2010 *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie (Fysische Geografie van Nederland)*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.

Bisschops, J.H., J.P. Broertjes & W. Dobma, 1985 Toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland 1:50.000. Blad Eindhoven West (51W). Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

Boer, E.A.M. de, 2012: *Vught. Plangebied Voorburg. Archeologisch bureauonderzoek. BAAC Rapport V-11.0238*. BAAC, 's-Hertogenbosch.

Bont, Chr. de, 1989: *Het cultuurhistorisch landschapsonderzoek van het streekplangebied "Midden- en Oost-Brabant". Rapport 17*. StaringCentrum, Wageningen.

Buitenhuis, A. *et al.*, 1991: Geomorfologische gesteldheid van Midden en Oost Noord-Brabant. Rapport 121. Staring Centrum, Wageningen.

Gerritsen, F. en E. Rensink (ed.), 2004: *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en monumentenzorg*. Nederlandse Archeologische Rapporten 28. ROB, Amersfoort.

Hoogma, D. & B. Steketee, 1996: *'s-Hertogenbosch Waterstad. Een historische waterstaatkundige verkenning*. Boekhandel Adr. Heinen, 's-Hertogenbosch.

Horsten, F.H., 2005: *Doorgaande wegen in Nederland, 16^e tot 19^e eeuw. Een historische wegenatlas*. Aksant, Amsterdam.

Janssen, H.L., J.M.M. Kylstra-Wielinga & W. Olde Meierink (red.), 1996: *1000 jaar kastelen in Nederland. Functie en vorm door de eeuwen heen*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Kolman, C., B. Olde Meierink & R. Stenvert, 1997: *Monumenten in Nederland. Noord-Brabant*. Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist/ Waanders Uitgevers, Zwolle.

Renes, J., 1999: *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*. Uitgeverij Eisma bv/Maaslandse Monografieën, Leeuwarden/Maastricht.

Steketee, B., 2000: *Waterstaatkundige werken in 's-Hertogenbosch. Een cultuurhistorische inventarisatie*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Teunissen van Manen, T.C., 1985: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000*.

Toelichting bij de kaartbladen 50 Oost Tilburg en 51 West Eindhoven. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Volmer & Partners, 2019: *Concept – Ontwikkelvisie Zorgpark Voorburg te Vught.* (10 december 2019).

Zwanikken, G. 2014: *Geschiedenis van Zorgpark Voorburg.*

Geraadpleegde kaarten

Caspers, T. & H. Stam, 2008: *Historische topografische Atlas Noord-Brabant ±1836-1843 schaal 1:25.000.* Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.

Dienst van het kadaster en de openbare registers, 2020. Apeldoorn.

Fèvre, le & C. Draeck, 1748: *Kaarte 's-Hertogenbosch en environs.* Te raadplegen via <http://www.bhic.nl/>.

Kadasterkaart (minuutplan en OAT), 1811-1832. Te raadplegen via Beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>.

RAF, 1944. *Flight 019, run 07, photo 4044, 9-9-1944.*
<https://library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf#1>.

Topotijdreis, *over 200 jaar topografie*, <http://www.topotijdreis.nl>, juni 2020.

Topografische karte der Niederlande 1:50.000. 45 West. 's-Hertogenbosch, 1942. In: B.C. de Pater & B. Schoenmaker e.a., 2005. *Grote Atlas van Nederland 1930-1950.* Nederlands Instituut voor Militaire Historie/ Atlas Maior/ KNAG, Den Haag/ Zierikzee/ Utrecht.

Verhees, H., 1773. Kaart figuratief van de tienden van Vught. In: H. Pel, 2007. *Op de kaart gezet Hendrik Verhees. Politicus, kaartenmaker en waterstaatkundige 1744-1813.* Stichting Cultuurgeschiedenis Boxtel - Meierij "Hendrik Verhees".

Geraadpleegde websites

AHN3, *Actueel Hoogtebestand Nederland.* Verkregen via ArcGISOnline, <http://www.arcgis.com>, juni 2020.

ARCHIS3, *archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, juni 2020.

Bossche Encyclopedie, *Parade 11-10*, <http://www.bossche-encyclopedie.nl/panden/parade%2011-10.htm>, juni 2020.

CHW, 2016. *Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) Provincie Noord-Brabant.* <https://noord-brabant.maps.arcgis.com/>, juni 2020.

Martijn van Vulpen, *Staatslijn H: Utrecht-Boxtel*, <https://martijnvanvulpen.nl/spoorgeschiedenis/staat-der-nederlanden/77-1e-staatsaanleg/192-staatslijn-h-utrecht-boxtel>, juni 2020.

Rijksmonumentenregister, <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>, juni 2020.

Overige bronnen

Schriftelijke mededeling dhr. T. Bullens (Vollmer & Partners stedenbouw en landschap) 24 april 2020.

BHIC, Brabants Historisch Informatie Centrum, <https://www.bhic.nl/>, juni 2020.

Bijlage 1

Geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 1: Geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom (jr) 0 = 1950 n. Chr.	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie					
11.650	Kwartair	Laat	Holoceen (warme periode)					1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaatiel)		Formatie van Boxtel (eolisch en lokaal terrestrisch)	
12.850			Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye (Rijn)				
13.900						Allerød (warm)						
14.030						Vroege Dryas (koud)						
14.640						Bølling (warm)						
						Laat- Pleniglaciaal (zeer koud)				3		
30.000					Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden- Pleniglaciaal (koud)						
60.000					Vroeg- Pleniglaciaal (zeer koud)	4						
75.000					Vroeg- Weichselien (gematigd koud)					5a		
										5b		
117.000		5c										
		5d										
130.000		Eemien (warme periode)					5e	Eem Formatie (marien, lagunair en lacustrien)				
		Midden			Midden	Saalien (ijstijd)			6-10	Formatie van Urk (Rijn)		Formatie van Drente (Glaciaal)
370.000						Holsteinien (warme periode)			11			Formatie van Peelo (Glaciaal)
410.000			Elsterien (ijstijd)			12						
475.000			Vroeg	Vroeg		Cromerien (warme periode)			13- 22	Formatie van Sterksel (Rijn)		
850.000		Pre-Cromerien			23- 104	Formatie van Stamproy (eolisch en lokaal terrestrisch)						
2.600.000												

Chrono-, zuurstofisotopen- en lithostratigrafie voor Noordwest-Europa naar De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Berendsen (2008) en Cohen *et al.* (2009). Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2008). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Ouderdom (kal. jaren BP ¹)	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden (kal. jaren v/n. Chr.)	
450	1250	Holoceen	Laat	Subatlanticum (koeler Vochtiger)	Vb2	nieuwe tijd (1500-heden)	
1150						middeleeuwen (450-1500 n. Chr.)	
1500	1950				Vb1		Romeinse tijd (12 v.Chr. – 450 n. Chr.)
1962						ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)	
2750	2900			Va	Loofbos, waarbij eik en els overheersen; haagbeuk vanaf Vb1 (>1%); vanaf Vb2 veel cultuurplanten (rogge, boekweit, korenbloem)	ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)	
3050							bronstijd (2000 – 800 v. Chr.)
3950	5000		Midden	Subboreaal (koeler Droger)	IVb	Loofbos. Eik, els en hazelaar overheersen; beuk vanaf IVb >1% en grotere invloed landbouw (granen)	neolithicum (5300 – 2000 v. Chr.)
5700					IVa		
			7250	8000	Atlanticum (warm Vochtig)	III	Loofbos eik en els overheersen, relatief veel iep en linde. Het percentage den neemt af
8700							
10.250	9000		Vroeg	Boreaal (warmer)	II	Den overheerst, daarnaast hazelaar, eik, iep, linde, es	laat-paleolithicum (35.000 – 8800 v. Chr.)
10.750	10.150			Preboreaal (warmer)	I	Eerst berk en later overheerst de den	
11.650							
12.850	10.950	Laat-Pleistoceen	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	Parklandschap (subarctisch)
13.900	11.900				Allerød	LW II	Dennen- en berkenbossen
14.030	12.100				Vroege Dryas	LW I	Open parklandschap
14.640	12.450				Bølling		Open vegetatie met kruiden (bijvoet) en berkenbomen
35.000 (v. Chr.)	¹⁴ C-methode loopt tot 43.000 jaar BP		Weichselien (ijstijd)	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			Perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra
75.000				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)			Perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap
117.000			Midden-Pleistoceen	Eemien (warme periode)			Loofbos
130.000				Saalien (ijstijd)	Maximale ijsuitbreiding Scandinavische ijskap tussen 200.000 en 130.000 jaar BP	midden-paleolithicum (300.000 – 35.000 v. Chr.)	
300.000 (v. Chr.)							
							vroeg-paleolithicum (tot 300.000 v. Chr.)

¹ BP = aantal werkelijke jaren voor 1950 AD.

Bijlage 2

Kadastrale kaart begin 19e eeuw



Vught, Zorgpark Voorburg
Bijlage 2; Kadastrale kaart begin 19e eeuw

 plangebied



Bijlage 3

Plattegrond Zorgpark Voorburg

- 1 Receptie
- 2 Dienstencentrum
- 3 Activiteitscentrum:
 - Kookstudio
 - theaterzaal De Tussenschakel
 - restaurantzaal De Tussenschakel
- 4 't Potlood
- 5 Sporthal, PMT gebouw
- 6 Cello
- 7 Zuiderbos
- 8 Carillonlaan 1
- 9 Herlaarhof
- 10 Kliniek Herlaarhof
- 11 De Keet
- 12 Parklaan 21
- 14 Onder de Watertoren

- 15 Herenmortuarium
- 16 De Weverij:
 - Ontmoetingscentrum
 - De Stenen Hut
 - CreaAtelier
 - Kledingwinkel Hèbbes!
 - Houtbewerking
- 17 Dierenweide
- 18 Damesmortuarium
- 19 Kokerij, ingang Carillonlaan 9
- 20 Klimop
- 21 Villa Voorburg
- 22 Eikenven
- 23 Magnolia
- 24 Jozef
- 25 Vijverhof

- 26 Kapel
- 27 Lichtboog
- 28 Begraafplaats
- 29 Waterboog
- 30 Bogerd
- 32 Lage Dwarstraat 7
- 33 Novadic-Kentron
- 34 FPA Coornhert
- 35 Laan van Voorburg 19
- 36 Boswijk
- 37 Kadoshop De Brandweerkazerne
- 38 Zilverlinden, Parklaan 10
- 39 Zilverlinden 6, Parklaan 12
- 40 Zilverlinden 5, Parklaan 16

Reinier van Arkel
Parklaan 8
5261 LR Vught
(073) 658 51 11

Reinier van Arkel
Postbus 10150 5
260 GB Vught

www.reiniervanarkel.nl
info@reiniervanarkel.nl

Reinier van Arkel



Bijlage 4

Cultuurhistorische waarden



Vught, Zorgpark Voorburg
Bijlage 4; Cultuurhistorische Waarden

- | | | |
|---------------------------------|-------------------------|--------------|
| — weg | ▨ parkaanleg | □ plangebied |
| ●— weg met laanbeplanting/lanen | ▦ voormalige moestuin | □ topografie |
| — dijk | ■ vijver | |
| — waterloop | ▩ begraafplaats | |
| — spoorweg | ● rijksmonument | |
| | ● gemeentelijk monument | |



0 500 m
V-20.174 © BAAC